

Genoeg is beter

NAV

Het ledenblad van de Nederlandse Akkerbouw Vakbond September 2023 Nummer 8 31ste jaargang

Europese Commissie wil grip op bodembeheer

De Europese Commissie (EC) heeft een plan gelanceerd voor een Richtlijn Bodem. Doel is om in 2050 in de hele EU de bodemkwaliteit op orde te hebben.

Vorstel Richtlijn

De Richtlijn gaat over monitoren en vaststellen van bodemgezondheid, opleggen van maatregelen voor duurzaam bodembeheer en monitoren en schoonmaken van vervuilde grond. Bodemgezondheid wordt gedefinieerd als de fysieke, chemische en biologische staat van de grond.

Lidstaten moeten 'bodemdistricten' definiëren. Deze moeten homogeen zijn wat betreft grondsoort, klimaat, 'environmental zone' (Nederland ligt in Atlantic Central, Atlantic North en Central) en landgebruik. Er moet per bodemsoort/district en voor verschillende landgebruiken een net van meetpunten worden opgezet en een beheerder worden aangesteld. Het is onduidelijk hoeveel meetpunten er zullen komen. Monitoring wordt gedaan aan de hand van uniforme criteria. Ook 'remote sensing' wordt gebruikt. Ook de EC zal bodemonsters nemen (echt?). Metingen moeten elke vijf jaar worden gerapporteerd. Er zijn twee lijsten met criteria. Deel A bevat EU-brede criteria voor EC, erosie, organische stofgehalte en verdichting. En deel B gaat over P-gehalte, zware metalen en andere door de lidstaten te kiezen elementen, alsmede wateropslagcapaciteit. De vereiste waarden in deel B kunnen per lidstaat worden bepaald. Een bodem is gezond als aan alle criteria wordt voldaan ('one out all out' principe).

Lidstaten moeten 'land take', het omzetten van land naar stedelijk gebied of industrie, registreren en zo veel mogelijk voorkomen. Bij de keuze van de locatie moet rekening worden gehouden met minimaal verlies van ecosysteemdiensten en zo veel mogelijk elders worden gecompenseerd. Ook 'land sealing', het bedekken van bodems (met verstedelijking of industrie of infrastructuur bijvoorbeeld) moet worden bijgehouden.

Lidstaten moeten maatregelen voor duurzaam bodembeheer definiëren volgens een lijst van principes in de Richtlijn en ook maatregelen die negatief zijn voor de bodem benoemen. Hierbij moeten landeigenaren en andere stakeholders wel worden betrokken. Lidstaten hebben het recht boetes op te leggen wanneer niet aan de regels wordt voldaan. Deze boetes moeten worden aangepast aan de omzet/het inkomen van degene die de boete ontvangt.

Wat betreft vervuilde grond: locaties moeten worden geregistreerd en per geval moet een kosten/baten analyse worden uitgevoerd voor schoonmaken.

Reactie NAV

De NAV is absoluut voorstander van aandacht voor duurzaam bodembeheer, laten we dat voorop stellen. Maar deze Richtlijn baart ons toch grote zorgen. Ten eerste vinden wij dat er veel te weinig aandacht is voor voedselproductie. Men lijkt er voetstoots van uit te gaan, dat productie op een gezonde bodem vanzelf netto meer productie oplevert van betere kwaliteit. Dit blijkt niet altijd het geval (zie p.2). Ten tweede zijn de criteria voor gezonde bodem wel erg kort door de bocht. De biologische component ontbreekt in de criteria, wat op zich terecht is omdat hierover nog veel onduidelijkheid bestaat, maar de juiste biologische samenstelling kan wel compenseren voor andere criteria. Het hanteren van 'one out all out' betekent, dat als je als landeigenaar heel veel inspanningen doet en op bijna alle punten de bodem verbetert, dit niet wordt erkend als er nog één punt niet goed genoeg is. Dat is uitermate demotiverend, zoals we ook zien bij waterkwaliteit.

Een uniforme beoordeling van bodemkwaliteit in de EU kan een erkenning geven van de goede kwaliteit van de Nederlandse bodems. Echter, het feit dat lidstaten zelf criteria mogen vaststellen en toevoegen geeft groot risico van een nationale 'kop' op de Europese regelgeving en de kans op een ongelijk speelveld, wat de Richtlijn juist zou moeten voorkomen. Het Ministerie van LNV kennende zal men met grote voortvarendheid maar zonder voldoende kennis een hele lijst van criteria opstellen en allerlei bodembeheer opleggen. Dat moeten we echt niet hebben! Er wordt in de Richtlijn gesproken van doelsturing voor lidstaten, maar de doelsturing voor boeren raakt geheel uit beeld als overheden alle vormen van bodembeheer (o.a. bodembewerking, bouwplan, irrigatie, bemesting) gaan voorschrijven zoals nu wordt voorgesteld. De NAV voorziet dat, nog los van de principiële bezwaren die wij hier tegen hebben, er een nieuwe administratieve chaos ontstaat vergelijkbaar met het GLB. De lijst met bodembeheer principes in de Richtlijn is ook veel te beperkend en doet absoluut geen recht aan de grote verscheidenheid aan bodems en methoden. Ook ontbreekt inzicht in de afwenteling op andere doelen in deze lijst. Zo is niet-ploegen niet in alle gevallen optimaal in de hele EU!

Vragen

Veel zaken zijn ons ook nog niet duidelijk. Hoe zit het met de meetpunten? Die liggen niet op elk bedrijf, dus heb je dan gewoon pech als het op jouw bedrijf komt en je dus steeds verantwoording moet afleggen? Of heb je geluk omdat jouw bedrijf dan gecertificeerd kan

worden? Hoe groot is de in de Richtlijn geschetste kans, dat goed bodembeheer leidt tot certificering, meer erkenning en betaling voor de inspanningen? En is dat alleen voor de boeren op wiens land een meetpunt ligt? De monitoringsresultaten worden openbaar, hoe pakt dat uit voor individuele landeigenaren? De Richtlijn gaat gelden voor alle bodems in de EU. Wel wordt gesteld dat de gevolgen vooral gevoeld zullen worden door overheden, landbouw, bosbouw en industrie. Voor sommige criteria worden niet-beheerde gronden uitgesloten. Valt de Nederlandse natuur daar onder? Of moeten natuurbeheerders ook aan deze criteria voldoen?

Conclusie

De NAV vindt op zich de aandacht voor goed bodembeheer terecht, maar om dit nu in dergelijke wetgeving allemaal vast te leggen, inclusief hoe boeren hun werk moeten doen, vinden wij absurd, dat gaat ons echt veel te ver! De Richtlijn wordt ingeleid door een lange uitleg dat het heel slecht en steeds slechter gaat met de bodem in de EU en dat het voor alles en iedereen goed is dat daar wat aan wordt gedaan. Dit moet EU-breed, omdat bodemdeeltjes zich niet houden aan landsgrenzen (!) en om te voorkomen dat er een ongelijk speelveld ontstaat binnen de EU. Naast correcte argumenten voor goed bodembeheer (wateropslagcapaciteit, CO₂-binding, biodiversiteit) zijn er ook argumenten die nogal vergezocht zijn. Zo zien wij niet direct hoe goed bodembeheer het toerisme bevordert en vinden wij de opmerking dat burgers meer weerstand opbouwen als zij in contact komen met deeltjes uit goed beheerde bodems ook merkwaardig. De stelling dat bodems EU-breed in slechte staat zijn en verslechteren wordt niet onderbouwd en doet denken aan het in Nederland gebruikte frame 'de bodem is dood'. Vervolgens wordt gesteld dat er een methode moet worden ontwikkeld om de staat van de bodems vast te stellen...

De generieke maatregelen die worden voorgesteld zijn in onze ogen funest voor de inzet van het vakmanschap van boeren. De redenen die worden gegeven om een en ander wel in wetgeving om te zetten zijn in onze ogen niet plausibel. Men gaat daarbij volledig voorbij aan het feit dat boeren er zelf alle belang bij hebben dat de bodem in goede conditie is en blijft en daar ook al van alles voor doen.

Tot 24 oktober kan iedereen een zienswijze indienen (https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13350-Bodemgezondheid-de-bodems-in-de-EU-beschermen-duurzaam-beheren-en-herstellen_nl). De NAV zal zeker gebruik maken van deze mogelijkheid! Als u ons nog extra input wilt geven kan dat tot 15 oktober. **NAV**

Het grillige weerbeeld van 2023 is allesbepalend voor de opbrengsten in de akkerbouw. Na een zachte winter konden aanvankelijk vroege teelten in maart al van start. Echter gevolgd door wateroverlast, waardoor de eerste schade al was veroorzaakt. Het verdere

voorjaar kenmerkte zich door wisselvallig weer, waardoor de gemiddelde zaai- en pootdata flink verlaagd werden. Met uien gezaaid in mei en de laatste aardappelen gepoot in juni deed het voorjaarswerk denken aan het historische jaar 1983. Tot aan medio juli was het vervolgens droog, tippend aan een record neerslagtekort rond 1 juli. Deze droogte heeft geleid tot een vertraagde ontwikkeling van de voorjaargewassen, maar ook tot een versnelde afrijping van de wintergewassen. De weersomslag leidde bij de granen tot vertraging van de oogst en als gevolg van de zomerbuien en stort-

buien tot plat geslagen percelen en schot. Daarnaast leidde de droge warme periode van juni tot een record bladluizenvlucht met een bovengemiddelde virusaantasting in aardappelen tot gevolg.

Naast dat de akkerbouw weersafhankelijk is, zien we duidelijk een klimaataspect in de structureel verslechterende productieomstandigheden in Zuid-Europa. Bij de toegenomen spanningen in de wereld moet dit leiden tot een herbezinning op structurele afhankelijkheid voor voedsel van andere continenten. Natuurlijk zijn er teelten die wij in Nederland of de Europese Unie niet kunnen, denkend aan koffie, thee, bananen enz. Maar op hetzelfde moment dat 'Europa' wil afstevenen op een gidsfunctie richting duurzaamheid, waarbij een forse reductie van de voedselproductie dreigt, zie je dat China zich wil indekken tegen afhankelijkheid van import. Daar waar China aanvankelijk een politiek voerde van herbebossing om woestijnvorming te voorkomen,

is die politiek omgedraaid naar het terug in cultuur brengen van landbouwgrond voor de productie van noodzakelijke basisbehoeften.

Europa kan daarvan leren. Het momentum is er, nu de geestelijk vader van de 'Green Deal', oud-commissaris Frans Timmermans zich gaat richten op de Nederlandse politiek. Niet enkel zal de EU meer moeten denken in termen van uitruil van basisproducten, waarbij voedselproductie en leveringszekerheid een Europees item is. Daarnaast moet 'Europa' haar verantwoordelijkheid ook erkennen in de mondiale voedselvoorziening. Immers, de aangrenzende gebieden van Noord-Afrika en het Midden-Oosten kennen een structurele importbehoefte van basisvoedsel. Dit integraal denken past in de NAV Toekomstvisie, in Nederland nu weer onder de aandacht gebracht van de diverse politieke partijen die mee doen in de race naar de Tweede Kamer in november.

Teun de Jong

Verduurzaming: kringloop, natuurinclusief of regeneratief?

Er zijn tegenwoordig zo veel initiatieven voor de verduurzaming van de landbouw dat het soms lastig is om een overzicht te houden. Zo streeft het Ministerie van LNV naar kringlooplandbouw, maar de definitie is onduidelijk, evenals welke verandering nodig is om van kringlooplandbouw te kunnen spreken. Verder zijn er termen als natuurinclusieve landbouw, agrarisch natuurbeheer, functionele agrobiodiversiteit en regeneratieve landbouw. We proberen u in dit artikel zo goed mogelijk bij te praten.

Definities

Kringlooplandbouw is er op gericht om stromen van producten en inputs zo veel mogelijk in gesloten systemen te realiseren. Het streven is zoals wij begrijpen om de kringloop zo klein mogelijk te houden, d.w.z. liefst lokaal, als dat niet lukt regionaal, nationaal of groter. Drie andere veelgenoemde begrippen zijn functionele agrobiodiversiteit, agrarisch natuurbeheer en natuurinclusieve landbouw. **Functionele agrobiodiversiteit (FAB)** is 'de biodiversiteit die essentiële bijdragen levert aan de agrarische bedrijfsvoering, zoals natuurlijke ziekte- en plaagwering, bestuiving, watervoorziening en -zuivering, natuurlijke bodemvruchtbaarheid en een goede bodemstructuur.' FAB is dus meer gericht op hoe de landbouwdoelen zo duurzaam mogelijk kunnen worden gediend. **Agrarisch natuurbeheer** is vooral gericht op natuurdoelen in de stukken grond die ervoor zijn aangemerkt zoals bloemenranden. De definitie die vaak gebruikt wordt voor **natuurinclusieve landbouw** is: *Natuurinclusieve landbouw is een vorm van duurzame landbouw en onderdeel van een veerkrachtig eco- en voedselsysteem. Deze maakt optimaal gebruik van de natuurlijke omgeving en integreert die in de bedrijfsvoering. Daarnaast draagt natuurinclusieve landbouw actief bij aan de kwaliteit van diezelfde natuurlijke omgeving. Natuurinclusieve landbouw produceert voedsel binnen de grenzen van natuur, milieu en leefomgeving, met een positief effect op de biodiversiteit.* De drie begrippen vertonen overlap. Natuurinclusieve landbouw is dan eigenlijk het best te zien als een overkoepelend containerbegrip.

De nieuwste term is **regeneratieve landbouw**. Over dit begrip is nog weinig duidelijk. Regeneratief betekent dat het bijdraagt aan repareren/herstellen van de omgeving. Het is een internationaal gebruikte term waarbij in het algemeen vooral de bodem veel aandacht krijgt. In Nederland is er recent een publiek-privaat project afgelopen om meer duidelijkheid te krijgen over wat regeneratieve landbouw nou precies inhoudt en wat het betekent voor boeren.

Regeneratieve landbouw

In het genoemde project is begonnen met deze werkdefinitie: *'Regeneratieve Landbouw is een verzameling van landbouwpraktijken die een positieve bijdrage leveren aan natuur, milieu, klimaat, voedselzekerheid en sociale omstandigheden. Het startpunt is om te werken aan een gezonde, levende bodem.'* Al gauw werd duidelijk dat dit te vaag is om concrete situaties te beoordelen en veranderingen te bewerkstelligen. Daarom is een pakket eisen ('required outcomes', gewenste uitkomsten) voor 14 regeneratieve thema's of ecosysteemdiensten geformuleerd. Sommige van deze 14 thema's spelen op percelenniveau, andere op bedrijfs- en lokaal/nationaal/EU-globaal niveau. Voor de duidelijkheid: regeneratieve landbouw hoeft niet biologisch of biodynamisch te zijn. Er zijn 35 agronomische en 14 sociaaleconomische maatregelen benoemd. De meest toegepaste agronomische maatregelen voor akkerbouw zijn niet-kerende grondbewerking, ruime rotatie, gebruik van groenbemesters, akkerranden, gebruik van compost/Bokashi, overblijvende gewassen, achterwege laten van kunstmest en/of van chemische gewasbescherming. Meest toegepaste sociaaleconomische maatregelen zijn korte ketens, biologische certificering, eigen verwerking en energieproductie.

In het project is gewerkt met 20 deelnemende bedrijven (Community of Practice), zowel akkerbouwers als melkveehouders als gemengde bedrijven. Dit waren in het algemeen bedrijven die al bezig waren met verduurzaming van het bedrijf. De gemiddelde scores (1-5) op de 14 thema's waren iets hoger dan

de standaard praktijk (=3), behalve voor productie:

Thema	Omschrijving	Gemiddelde score (1-5) deelnemende bedrijven (3 = gangbare praktijk)
1	Bodemkwaliteit en -vruchtbaarheid	3,8
2	Productie van voedsel, voedingsstoffen en grondstoffen	2,6
3	Koolstof- en klimaatregulatie	3,7
4	Waterzuivering en regulering	3,5
5	Nutriënten voorziening en kringlopen	3,8
6	Lokale luchtkwaliteit	3,8
7	Habitats voor (wilde) soorten	3,9
8	Genetische diversiteit	3,6
9	Natuurlijke regulering van plagen en ziektes en bestuiving	3,9
10	Boereninkomen	3,1
11	Dierenwelzijn	3,7
12	Aantrekkelijk werk	3,9
13	Aantrekkelijk landschap	4,2
14	Verbinding tussen platteland- en stedelijk gebied	3,9
Gemiddelde score over 14 thema's		3,7

De onderzoekers concluderen o.a. dat de deelnemende bedrijven weliswaar hoger zaten dan het sectorgemiddelde wat betreft regeneratief telen, maar dat de productie van voedsel, uitgangsmateriaal en biobased grondstoffen duidelijk achterbleef. Ook was een conclusie, dat aanscherping van de definities en gebruikte scoremethoden noodzakelijk is. Met name voor de akkerbouw ziet men ook het inkomen achterblijven. Voor een aantal maatregelen zijn investeringen nodig die niet direct worden terugverdiend. Juist om het verdienmodel van regeneratieve landbouw nader te onderzoeken is een nieuw privaat-publiek project gestart met verdienmodellen in regeneratieve landbouw als onderwerp.

Reactie NAV

De NAV is verheugd, dat met name in het project over regeneratieve landbouw ook aandacht is voor de productie en voor het verdienvermogen. Daarbij vindt de NAV wel, dat sommige in dat project genoemde opties voor verdienmodellen niet voor veel bedrijven realistisch zijn, zoals onderwijs op de boerderij of een proefbedrijf worden. Het is goed, dat er getracht wordt om een score toe te kennen aan maatregelen, maar deze is vaak nog niet goed uitgewerkt,

lees verder op pagina 4

Elke maand laten we in 'NAV'er in beeld' een NAV-lid aan het woord. Deze maand Peter Harry Mulder, akkerbouwer op de rand van de Veenkoloniën.

Peter Harry Mulder: 'Iedereen kan bijdragen aan meer biodiversiteit.'

Introductie

Peter Harry Mulder (63) heeft een akkerbouwbedrijf genaamd de Kloosterplaats in Muntendam, op de grens van de Veenkoloniën en Oldambt. De grondsoort varieert daardoor van stuifgevoelig tot lichte klei. Hij heeft het bedrijf in maatschap met zijn partner Eline. Peter Harry is de tweede generatie op deze boerderij. Hij vertelt: 'Ik heb 68 ha in totaal, waarvan 20 ha in strokenteelt (strookbreedte 27 m). Ik teel zetmeelaardappelen, suikerbieten, wintertarwe en zomergerst. Vanaf 2009 doe ik aan agrarisch natuurbeheer (ANLb), nu 9 ha. Onze insteek is toewerken naar natuurinclusief voor hogere bodem- en plantveerbaarheid en akkernatuurherstel. Het beste is een extensiever bouwplan met meer rustgewassen, maar dan zijn hogere prijzen nodig. De keuze is bewust gangbaar, mede omdat herstel van boerenlandvogels vooral afhankelijk zal blijken van deze sector met 95% van het areaal, want biologisch groeit slechts zeer traag.'

Naar natuurinclusief

Peter Harry had altijd al veel interesse in vogels maar wist vroeger niet dat je daar als boer wat mee kon. Toen hij in 1995 mee ging doen aan het Patrijzenproject, gingen zijn ogen open. Het Patrijzenproject begon met akkerranden. Uiteindelijk is uit dit project het agrarisch natuurbeheer voortgekomen. Peter Harry vertelt: 'Ik ben indertijd begonnen met akkerranden langs de percelen. Daarna wilde ik het insecticidegebruik (tegen bladluizen) geheel voorkomen. Dat lukt door tal van maatregelen nu al ruim 12 jaar. De akkerranden en smallere bloemenstroken liggen nu middenin de percelen. Daarna volgden meer stappen op weg naar natuurinclusieve teelt. Zoals stoppen met ploegen op de kleigrond, waardoor bodembedekking tot in het voorjaar mogelijk werd. De tussenstand is dat ik ten opzichte van collega's uit de referentiegroep (WUR) een reductie van 50% op pesticiden scoor (betreft reductie op milieubelastingspunten-MBP). Resultaat: meer insecten en dus akkervogels.'

Openbaar groen in het Boerenbuitengebied

Hij is ook trekker van de werkgroep Boerenbuitengebied in Muntendam. Deze werkgroep waarin boeren en burgers samenwerken, laat zien dat het benutten van openbaar groen een verlengstuk is van agrarisch natuurbeheer. Peter Harry vertelt: 'Met de werkgroep hebben we twee struweeloverhoeken á 0,8 ha heringericht met o.a. begrazingsweide, met het oog op de vrij zeldzame grauwe klauwier, ook wel de ambas-

sadeur voor natuurherstel genoemd. Binnen vijf jaar hadden we een broedpaar. Daarnaast doen we 15 km ecologisch bermbeheer van de veldwegen en legden we in het open akkerlandschap ruim 100 'struweelvakken' aan, vooral in bermen, op dammen en dijk-taluds. Mét afrastering tegen reeënvraten en kapot kle-pelen. Onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen toonde dat het aantal broedparen van typische akkervogels zoals geelgors en grasmus verdubbelde.' Vanwege het negatieve beeld bij de samenleving over de landbouw vindt Peter Harry het in het belang van de boer dit soort successen te delen. Hij vindt het jammer dat hij weerstand ondervindt bij collega's, ook omdat boeren er veel goodwill mee kunnen opbouwen.

Visie

Peter Harry mist een duidelijke visie op de landbouw. Hij zegt daarover: 'Ook ik word er op aangesproken dat boeren 'alles kapot maken'. Maar we doen precies waartoe het Europees markt- en prijsbeleid ons prikkelt, namelijk zoveel mogelijk produceren tegen de laagste prijs. En ja, dit gaat ten koste van klimaat en biodiversiteit, vooral in Nederland. Dat is hoofdzakelijk de 'schuld' van landbouw (GLB) beleid, niet van de boer. Er wordt wereldwijd nagedacht over een landbouw die een groeiende wereldbevolking kan voeden én de boer een verdienmodel geeft, zonder die ongewenste effecten. Maar hoe ziet die landbouw eruit?'

Peter Harry ziet de eiwittransitie als belangrijke stap. 'Uit een recente studie bleek dat met een maximaal doorgevoerde eiwittransitie 25% van het huidige landbouwareaal volstaat voor de wereldvoedselvoorziening. Ook een minder ver doorgevoerde eiwittransitie zou al urgente thema's zoals klimaat, biodiversiteit en leefbaar landschap kunnen helpen oplossen. Daar is namelijk veel landbouwareaal voor nodig. Denk aan de bossenstrategie, natuur en productie van biobased bouw materiaal. De grote vraag is of deze grote eiwittransitie buiten boeren om wordt georganiseerd, of dat boeren eraan mee kunnen sturen, met de mogelijkheid er een verdienmodel uit te slepen en zonder dat veel bedrijven moeten verdwijnen. Dat vergt méébewegen op basis van visie.' Peter Harry mist lef bij de belangenbehartigers, vooral LTO, om zich echt vóór de eiwittransitie uit te spreken. Het gaat hem allemaal te langzaam. Op sociale media, met name Twitter (nu X), probeert hij zijn visie te delen. Hierin stelt hij dat voorop staat dat de boer niet het probleem, maar juist de oplossing is. En hij bewijst met foto's en filmpjes van #akkernatuur dat

het geen dooie boel is op de gangbare akkers en ageert daarmee tegen de opvatting 'boer liever kwijt dan rijk'. Hij probeert dat op een enthousiasmerende manier te doen en niet te betweterig.

Ecoregeling

Peter Harry is duidelijk een boer die méér dan gemiddeld betrokken is bij biodiversiteitsverbetering en andere doelen. Het verbaast hem dan ook zeer dat hij bij de ecoregeling van het nieuwe GLB niet verder komt dan zilver. Hij vertelt daarover: 'Ik zit voor alle ecoregelingsdoelen ruim boven de drempelwaarden. Voor water scoor ik dubbel, voor landschap zeven keer en voor biodiversiteit elf keer het aantal punten. En dan toch maar zilver! De enige manier voor mij om op goud te komen is 4% van mijn areaal in te vullen met riskant eiwitgewas met laag saldo, of groene braak. Maar braak is door mij al ingevuld met ANLb (met voorwaarden, zoals niet maaien in broedtijd). De veel te lage waardering voor struweel – 10 m² scoort maar €4 - verleidt boeren bijna om waardevolle struwelen op te ruimen voor invulling met groene braak. Zo'n regeling klopt toch helemaal niet met de doelen die we willen bereiken!' Hij maakt zich ook zorgen over het feit dat veel boeren afhaken voor het ANLb sinds de komst van het nieuwe GLB.

De NAV

Peter Harry is kort na het oprichten van de NAV al lid geworden. Hij zegt daarover: 'Geen organisatie legt zo duidelijk uit wat de gevolgen zijn van het Europese markt- en prijsbeleid, zoals structureel overaanbod met lage prijzen. Dit beleid is ook de oorzaak van intensivering en biodiversiteitsverlies, maar de samenleving kijkt de boer erop aan.'

De toekomst

Peter Harry ziet een goede toekomst voor de akkerbouw, zeker als de eiwittransitie, mét kostendekkende prijzen, echt vorm gaat krijgen.

'Plantaardig heeft de toekomst!' zegt hij optimistisch als afsluiting van het gesprek. **NAV**

Bedrijfsomvang:		68,8 ha
Buffer ecoregeling:		3,4 ha
Agrarisch natuurbeheer:		10 ha
<i>waarvan - ANOG</i>		8,8 ha
<i>- BettieWiegmanfonds</i>		1,2 ha
Zetmeelaardappelen	(50%)	27,7 ha
Suikerbieten	(13%)	7,2 ha
Wintertarwe	(25%)	13,9 ha
Zomergerst	(12%)	6,6 ha

En wat deed de NAV nog meer in juli/augustus?

- De NAV heeft een bijeenkomst georganiseerd van de akkerbouw, vollegrondsgroente en bollentafel van het landbouwakkoord. Wij vonden het belangrijk om wat wij als AVB-tafel hadden bereikt te behouden en gezamenlijk te blijven optrekken. De bijeenkomst op 13 juli was geslaagd en positief. Alle partijen, dus zowel teelt, ketenpartijen, banken en overheden (LNV, waterschappen, provincies) waren vertegenwoordigd, behalve LandschappenNL vanwege vakantie. Afgesproken is om gezamenlijk input te blijven leveren aan het beleid en een gezamenlijk statement op te stellen voor de verkiezingsprogramma's van politieke partijen. Dit statement is door de meeste partijen (uiteraard niet door de overheden) ondertekend. Op 20 september vindt een vervolgbijeenkomst plaats.
- Naast het hierboven genoemde statement vanuit de plantaardige sector heeft de NAV ook zelf nog input geleverd voor de verkiezingsprogramma's van politieke partijen.
- De NAV heeft deelgenomen aan de klankbordgroep van het project 'Uitwerking bedrijfstypen melkvee/akkerbouw.' Doel is om de gevolgen van verschillende vormen van verduurzaming door te rekenen. Het verdienvermogen blijkt ook hier voor de akkerbouw nog lastig. **NAV**

vervolg van pagina 2

Verduurzaming: kringloop, natuurinclusief of regeneratief?

zoals de onderzoekers zelf ook zeggen. Ook onderschrijven wij dat de maatregelen en scores verschillend zijn voor akkerbouw- en melkveebedrijven en ook moeten verschillen per grondsoort. We zijn benieuwd naar verdere uitwerking van de systematiek en de verdienmodellen. Meer informatie vindt u op www.regeneratiefarming.nl.

Voor natuurinclusieve landbouw is er ook een website van de WUR met alle mogelijke maatregelen waarmee u aan de slag kunt: <https://v3.jamdots.nl/view/30079/Natuur-Inclusieve-Landbouw>.

Conclusie

De maatschappelijke roep om meer te doen aan herstel van biodiversiteit, emissie van mineralen en gewasbeschermingsmiddelen en klimaat is luid en duidelijk. De veelheid van initiatieven en plannen en richtingen kan verlamd gaan werken. Wordt het nou kringlooplandbouw als doel of regeneratieve landbouw of natuurinclusieve landbouw? Eigenlijk vindt de NAV dat de naam die je er op plakt niet zo veel uitmaakt. Het gaat om de effecten op milieu, biodiversiteit, bodemkwaliteit, klimaat. Daarbij zien wij wel graag dat deze effecten gemonitord worden en dat boeren ook beloofd worden en erkenning krijgen voor wat ze bereiken.

De randvoorwaarden die nodig zijn in onze ogen, zijn faciliterend beleid, behoud van productie en zeker ook verdienvermogen. Eerste stappen die beleidsmakers moeten zetten zijn ANLb landelijk mogelijk maken voor alle boeren, belemmerende regelgeving opheffen en de concurrentie tussen ecoregeling en ANLb corrigeren. Veel onderzochte maatregelen zouden zich ook goed lenen voor uitbreiding van de ecoregeling. Wij boeren kunnen op elk moment stappen zetten en doen dat ook al. Alle beetjes helpen, laten we ons gewoon inzetten voor de doelen terwijl 'men' nog door discussieert. **NAV**

Agenda

27 september 2023 NAV bestuursvergadering

Het eerstvolgende ledenblad verschijnt op 6 oktober.

GLB en ecoregeling

Met het eerste jaar van het nieuwe GLB inmiddels halverwege, worden praktische problemen zichtbaar. Zo moet u officieel de activiteiten van de ecoregeling altijd actueel houden. Dat betekent volgens RVO, dat u op 31 aug de percelen pootgoed die u had aangemeld voor vroegrooien maar nog niet heeft gerooid, moet afmelden. De NAV vindt dat onwerkbaar, we hebben echt wel wat anders te doen dan achter de computer zitten in deze periode. Wij pleiten er voor om i.p.v. met een datum voor vroegrooien te werken, deze activiteit om te zetten in het telen van vroege rassen (wat het achterliggende doel is). Zo kunnen we dezelfde doelen halen zonder die absurde kalenderdata.

Er is ook discussie over sloten meerekenen, door een negatief artikel van Follow the Money, maar dit is goed gepareerd door minister Adema die sloten als landschapselement meerekenen juist vindt passen bij de doelen van het GLB.

Voor volgend jaar wil het ministerie de ecoregeling uitbreiden met NKG en met precisielandbouw. De NAV heeft gepleit voor meer extra opties, maar door onderbezetting bij RVO wil men daar niet aan. Ook voorziet men problemen met borging bij bijv. vaste mest of bemesting in de rij. Dat laatste vinden wij onzin: deze zaken zijn net zo makkelijk/moeilijk te borgen als zo iets als biologische bestrijding of weidegang. De NAV maakt zich zorgen, dat de administratieve rompslomp die het ministerie heeft opgetuigd zwaarder weegt dan belonen van activiteiten die bijdragen aan de doelen. En als die doelen daarom niet worden gehaald krijgen de boeren het verwijt dat ze 'niks' doen. **NAV**

Nieuwe emailadressen

Drie bestuursleden hebben een nieuw emailadres: sjoerd.heestermans@nav.nl, ard.vanderspek@nav.nl en huub.remijn@nav.nl. **NAV**

Foto voorpagina: Boelo Tijdens

Voordelig kennismaken met de NAV!

Nog geen lid van de enige echte, onafhankelijke en sectorale vakbond van en voor akkerbouwers, de NAV?

Word dan nu lid. Dat is nu heel aantrekkelijk: tot 1 januari 2024 betaalt u € 50,-. Of: u bent al lid maar uw buurman of vriend nog niet? Help de NAV versterken en overtuig uw collega van het goede en nuttige werk van de NAV. Ook voor uw collega geldt: tot 1 januari 2024 is de contributie € 50,-.

De NAV is puur sectoraal voor het akkerbouwbelang en stelt het inkomen van akkerbouwers centraal. Belangenbehartiging kan plaatsvinden zonder concessies te doen aan andere sectoren. De NAV zet zich in voor faire opbrengststrijden, dat wil zeggen integrale kostprijs (dus inclusief vergoeding voor eigen arbeid en eigen vermogen) plus ondernemersmarge. De vakbond strijdt voor betere toekomstkansen dan degenen die de akkerbouw willen overleveren aan de grillen van de (wereld)markt. U ziet het: de NAV is uniek.

Lid worden kan via het inschrijfformulier.

Dit kunt u vinden op www.nav.nl of pak de telefoon (06-15 62 44 60).

Nederlandse Akkerbouw Vakbond

Postbus 318
8250 AH Dronten

tel 06 - 15 62 44 60

e-mail info@nav.nl
website www.nav.nl

@NAV_AkkerBouwer

Nederlandse.Akkerbouw.Vakbond

Nederlandse Akkerbouw Vakbond

Contactpersonen

Voorzitter
Teun de Jong
0518 - 400 081

Regio Noord
Gerlof Bergmans
06 - 45 28 67 85

Regio Noordoost
Johan Koop
06 - 52 31 20 04

Regio Flevoland
Keimpe van der Heide
0320 - 213 611

Regio Noord-Holland
Tom Koenraadt
06 - 11 47 21 39

Regio Zuid/Zuidwest
Kees van Dijk
0167 - 502 211